

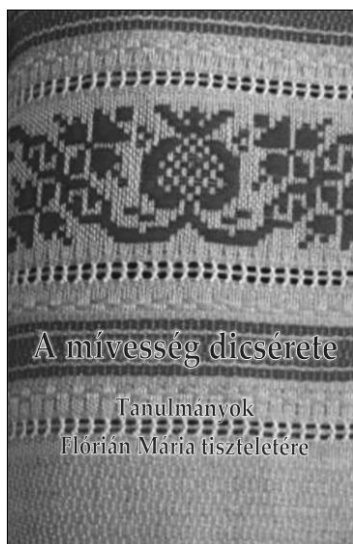
melyek szerzői külföldi kutatóként, de nyelvismerettel az eredeti forrásokra és a saját, külső történet szemléletükkel írják meg egy-egy korszak, egy-egy téma újszerű megközelítését a rendszerváltás után, ideológiai korlátokon átlépve, a kívülálló objektívebb rálátásával, nemzetközi kitekintéssel.

A L'Harmattan Kiadó által gondosan szerkesztett, szépen kivitelezett könyv – csupán apró szépséghibák a borítón és a címnegyedben is feltűnő apró helyesírási hiba, illetve a tartalomjegyzék pontatlanságai – nem könnyű olvasmány, de mindenképpen ott a helye a korszak iránt érdeklődő társadalomkutatók és egyetemi hallgatók könyvtárában.

BÁTI ANIKÓ

Míves tanulmánykötet Flórián Mária tiszteletére

A mívesség dicsérete. Tanulmányok Flórián Mária tiszteletére. Szerk.: Cseh Fruzsina–Szulovszky János. Plusz + Könyvek, Budapest, 2016. 197 old.

Flórián Mária születésnapjára gyűltek össze barátai és kollégái az MTA BTK Néprajztudományi Intézete könyvtárában április 26-án. Az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottságának Kézműves-ipartörténeti Munkabizottsága által rendezett összejövetelt Bodó Sándor köszöntője nyitotta. Egykori diaktársként és kollégaként, illetve a Néprajztudományi Intézet nevében Paládi-Kovács Attila idézte fel Flórián Máriához kötődő emlékeit, Mária tudományos munkásságának főbb állomásait. A Kézműves-ipartörténeti Munkabizottság *A mívesség dicsérete – Tanulmányok Flórián Mária tiszteletére* című kötetet tisztelegget az ünnepelt előtt, amelyet a könyv megálmodója és egyik szerkesztője, Szulovszky János mutatott be az összegyűlteknél.

A munkabizottság 2015-ben közzétett felhívására érkezett kiváló tanulmányokból Flórián Mária munkásságához méltó kiadvány jött létre. A kötetet Szulovszky János bevezető gondolatai nyitják. H. Csukás Györgyi foglalja össze Flórián Mária tudományos életútját: munkahelyeit, kutatásait és helyezi el eredményeit a néprajztudomány palettáján. Báder Miklósné részletesebben

ismerteti az ünnepeltnek a Hevesi Népművészeti és Házipari Szövetkezethez kötődő munkáját, és rója le háláját a szövetkezet nevében.

Az első tanulmányok a nyersanyag és az öltözet előállítása és eszközei témakört ölelik fel, rögtön egy földrajzilag távoli példával. Vargyas Gábor egy mára már feledésbe merült technikát idéz fel, s a korábbi szakirodalom és források fényében is helyez új megvilágításba: a vietnámi brúknál készült veregetett faháncsruha, a *tapa-poncsó* készítésének menetét fényképekkel és rajzokkal illusztrálja. Szervesen kapcsolódik Flórián Mária munkásságához Paládi-Kovács Attila *Gereben, héhő, gracka – Rostminőségek északon* című tanulmánya, amelyben a népi kendermunka folyamatainak, az eszközanyag és a munkamenet szókincsének földrajzi elterjedtségét taglalja. Történeti forrásokat és a kísérleti régészet eredményeit veti össze Benda Júlia a középkori Budán szőtt posztó, a *dirdumdey* vagy *bubo* bemutatásakor. Tóth György magángyűjtő méltán híres varrógépgyűjteményének egy darabja, a *Singer 20* típusú játékvarrógép történetét mutatja be, nem megelégedve annak a világ különböző pontjain gyártott *klónjairól*. Tanulmánya minden részletre kiterjedő, alapos kutatásról tanúskodik, amelyet képi források és fényképek tesznek még élvezetesebbé.

A kötet második, nagyobb fejezetének írásai a viseletek témakörét járják körbe. Juhász Katalin *Tiszta testre tiszta ruhát – A testi tisztálkodás és a tisztaruha-váltás néhány összefüggése* című tanulmányával arra hívja fel a figyelmet, hogy a viseletkutatások mellett kevés szó esik az öltözködéssel, ruházkodással, a test és ruha karbantartásával kapcsolatos tevékenységekről, kulturális gyakorlatokról, holott ezek egy adott társadalom tagjai identitásának szerves részét képezik. Mi a szerepe a nőnek a tisztaság megteremtésében, mit jelent a tisztaság és a tisztálkodás a paraszti kultúrában, illetve a „rideg” pásztoroknál, hogyan feleltek meg a társadalmi elvárásoknak a paraszti kultúra tagjai? Ezekre a kérdésekre nem csak a tárgyi anyagon (öltözetdarabok, pipe-retárgyak és mosószappanok) keresztül, de a népdalok vonatkozó sorainak segítségével is választ kaphatunk. A viseletnek természetesen nem csak a paraszti kultúrában, de más társadalmi rétegekben is identitásjelző szerepe volt. Deák Éva egy 17. században élt rézmetsző, Michael Wening *Mancher Figuren* című sorozatának segítségével mutatja be a kor nemesi és katonai viseletdarabjainak jelentőségét. Hasonló szerep tulajdonítható a szintén nemesi viseletkiegészítőknek, a csipkével díszített keszkenőknek is, amelyek típusait, a 16. századtól a 18. század első feléig terjedő történetét Erdei T. Lilla foglalja össze levéltári forrásokat felhasználva, fényképekkel és korabeli ábrázolásokkal illusztrálva. Szilágyi Miklós forrásközlésében egy kisújszállási parasztgazdának a 19. század végi, 20. század eleji helyi viseletekre vonatkozó emlékeit látta el a vonatkozó szakirodalomra utaló jegyzetekkel, ezzel elhelyezve azt a viseletekre vonatkozó kutatástörténet egészében. A viseletek múzeumi bemutatásának: a viselettermeknek, a viseletes babáknak az európai gyakorlatát mutatja be Lackner Mónika a 17. századtól a 20. századig Amsz-

terdam, Nürnberg és Graz példáján. A viseletekkel foglalkozó tanulmányok sorát két nyomozómunkának is beillő kutatás zárja. Granasztói Péter gróf Teleki Sándor cífraszűrőnek történetét, a hozzá kapcsolódó szimbólumokat göngyölíti fel egészen Victor Hugo szobájáig. G. Szabó Zoltán pedig a gróf Zichy István által írt, eltűnt *Magyar viselettörténet* monográfia nyomait keresi.

A hagyományos kultúra interpretációja címet kapta a két tanulmányból álló harmadik egység. Bálizs Beáta „*Fertelmes sárga szín*” – *A sárga negatív megítélése a magyar kultúrában* című írásában a sárga szín jelentéseit, megítélését gyűjti össze viseleti, népköltészeti példákon keresztül, s magyarázza a halál és a sár kapcsán, valamint a pszichológia segítségével a sárga szín iránti ellenszenvet. Szulovszky János tanulmánya a néprajztudomány szempontjából igen időszerű kérdést boncolgat: vajon aktuális-e még a népművészet fogalom, figyelembe véve a társadalmi és kulturális változásokat, felveti, s indokolja az *etno-art* kifejezés lehetséges használatát.

Kutatástörténeti és módszertani fejezetekkel indul a kötet utolsó nagy fejezete *A kézművesség és tárgyi emlékei* témában. Szende László Rómer Flórisnak a magyarországi kézművesipar története kutatásához fűződő munkásságát dolgozta fel. 2012-ben indult a mára már az interneten is kutatható és folyamatosan bővülő *Magyarországi Céhes Adatbázis* elkészítése, a munka folyamatát, az adatbázis jelentőségét és eredményeit Kincses Katalin Mária mutatja be. A céhkorszakot idézik a következő tanulmányok. Domonkos Ottó egy 18 századból származó kapuvári mészárosbárd szellemes felirata kapcsán foglalkozik a különböző céhek legényeinek verseivel, szokásaival, míg Tuza Csilla szintén e korszak pest-budai céheinek életét kutatta írott források alapján. P. Szalay Emőke a váradi úrasztali boroskancsokat elemezte, helyezte el a református gyülekezetek és a nagyváradi fazekasság történetében, Vida Gabriella pedig arra kereste a választ, hogy *Miskolci-e a miskolci fazekas céh cserépkantája?* Knézy Judit a csurgói és a nagyatádi fazekasság 1810–1950 közötti történetéhez gyűjtött újabb adatokat. A rákospalotai vízimalomnak mint a pesti oldal utolsó vízimalmának mintegy két évszázadon keresztül zajló hánytatott sorsát dolgozta fel Kiss Emília. Utolsóként Viga Gyula tanulmánya sorra veszi azon társadalmi és gazdasági tényezőket, amelyek a 16–17. századtól Tokalj-hegyalja mezővárosi és falusi kézművességének és háziiparának alakulását befolyásolták. A kötetet Flórián Mária 1965 és 2015 közötti tudományos munkásságának bibliográfiája, valamint a *Tabula Gratulatoria* zárja.

CSEH FRUZZSINA